

การพัฒนาสถานการณ์จำลอง เรื่อง การแก้ปัญหาความขัดแย้ง
ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา

นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974 - 578 - 410 - 9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017787 14788812X

THE DEVELOPMENT OF SIMULATION ON CONFLICT RESOLUTION
FOR PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATION

Mr. Chaipreuk Sereerak

คณะวิทยศาสตร์พยาบาล
ศูนย์วิทยศาสตร์พยาบาล

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy

Curriculum and Instruction Program

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974 - 578 - 410 - 9

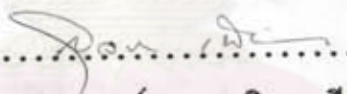

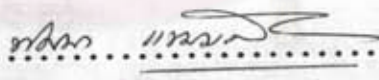
หัวข้อวิทยานิพนธ์   การพัฒนาสถานการณ์จำลอง เรื่อง การแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหาร
 โรงเรียนประถมศึกษา
 โดย   นายชัยพฤกษ์ เสวีรักษ์
 ภาควิชา   คณะกรรมการบริหารหลักสูตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
 อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา แชมมณี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของ
 การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาดุสิตบัณฑิต

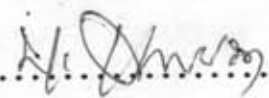

 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
 (ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพียรชอบ)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา แชมมณี)

 ..... กรรมการ
 (ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ)

 ..... กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมี เณรยอด)

 ..... กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศโลฬาร)

พิมพ์ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ : การพัฒนาสถานการณ์จำลองเรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา (THE DEVELOPMENT OF SIMULATION ON CONFLICT
RESOLUTION FOR PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.หิสนา
แชมมณี, 299 หน้า. ISBN 974-578-410-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างสถานการณ์จำลอง และสร้างสถานการณ์จำลอง
เรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา วิธีการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน
ขั้นตอนแรก เป็นการพัฒนารูปแบบการสร้างสถานการณ์จำลอง และขั้นตอนที่สอง เป็นการสร้างสถานการณ์
จำลอง เรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามรูปแบบการสร้างสถานการณ์
จำลองที่พัฒนาไว้

รูปแบบการสร้างสถานการณ์จำลองที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ
คือ ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้สร้างสถานการณ์จำลอง หลักการของการสร้างสถานการณ์
จำลอง และขั้นตอนการสร้างสถานการณ์จำลองซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การศึกษา
สภาพการณ์จริง การสร้างตัวสถานการณ์จำลอง และการทดลองใช้และปรับปรุงสถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยบทบาทของอาจารย์ใหญ่ 1 คน และครู 8 คน ซึ่งต้อง
พบกับปัญหาความขัดแย้ง วางแผนแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ปัญหา โดยทุกฝ่ายต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน และได้รับ
ผลจากการตัดสินใจของตน ซึ่งสามารถแปลงออกมาเป็นคะแนนที่สามารถบอกระดับความสามารถในการแก้
ปัญหาได้ กิจกรรมในสถานการณ์จำลองสามารถดำเนินการได้หลายรอบตามความเหมาะสมของเวลา หลัง
กิจกรรมรอบสุดท้ายเป็นการอภิปรายสรุป

ผลการประเมินประสิทธิภาพของสถานการณ์จำลอง พบว่าสถานการณ์จำลองนี้มีประสิทธิภาพตาม
เกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกประการ กล่าวคือ มีลักษณะที่เหมือนจริง สามารถใช้ได้ดี ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ
และเจตคติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า บรรยากาศในการเรียนโดยใช้
สถานการณ์จำลองอยู่ในระดับดีมาก และผู้เรียนได้พัฒนาด้านทักษะและด้านจิตพิสัยบางประการอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา หิสนา แชมมณี

CHAIPREUK SEREERAK : THE DEVELOPMENT OF SIMULATION ON CONFLICT RESOLUTION FOR PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. TISANA KHEMMANI, Ph.D. 299 PP. ISBN 974-578-410-9

The purpose of this research was to develop the simulation design model and, to design the simulation on conflict resolution for primary school administration. The research procedures had 2 steps. First, developing the simulation design model, and second, designing the simulation on conflict resolution for primary school administration based on the developed model.

The developed simulation design model consisted of 3 basic components: (1) prerequisites for the design, (2) principles of simulation design, and (3) procedures of simulation design - having 4 stages : identifying objectives, studying real situation, designing simulation, and trying out and improving simulation.

The designed simulation consisted of the roles of 1 principal and 8 teachers, who were assigned to encounter with a conflict and solve such conflict. Everybody had to interact with each other and got feedback from his decision making which could be transferred to scores to show his level of conflict resolution ability. The learners could play several rounds of the simulation depending on the time available. Debriefing would be presented to the learners after the final round.

The simulation designed was found to be effective according to the following criteria: the simulation was realistic and practical, the learners' knowledge and attitudes were significantly improved at the .01 level. Moreover, the simulation also created very good learning atmosphere and the learners acquired some desirable skills and affective aspect.

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษานิเทศ
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต ชไมพร อภัยไพจิตร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ทิสานา 11/22

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากการให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดของ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แหม่มณี ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบ
ขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ เพื่อนๆ นิสิตปริญญาตรีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อ.บุญทรง สังข์ทอง อ.ชานธิป พรกุล อ.ปราโมทย์ จันทร์เรือง
อ.เรชา ทองคุ้ม อ.นวลจิตต์ เข้าวีร์ติพงศ์ และ อ.ศรินทร์ วิริยะสิริรัตน์

ขอขอบคุณ คณะครูโรงเรียนบ้านคลองแห้ง สปอ.เมืองกระบี่ อ.สำราญ อุนล
อ.ธีระยุทธ วุฒิเมฆานนท์ และ อ.บุญช่วย ย่อบุตร ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำ
วิทยุทัศน์ประกอบวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สปอ.โพธาราม สปจ.ราชบุรี คณะ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สปอ.เมืองกระบี่ และเพื่อนผลิต ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง
ในการทดลองของการวิจัยนี้ โดยเฉพาะ อ.ปราโมทย์ เกี้ยวพันธ์ ซึ่งได้ร่วมเป็นผู้ช่วยวิทยากร
ในการทดลอง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณอุษา วิริยะสิริรัตน์ ที่กรุณาให้ทุนยืมเรียน ตลอดระยะเวลา
ที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ เป็นเวลาถึง 3 ปี และขอขอบคุณ นิสิตวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยนี้

ขอโน้มระลึกถึงพระคุณของ คุณพ่อและคุณแม่ ผู้ซึ่งให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้วิจัย
มีความมุ่งมั่นในการเรียนมาโดยตลอด และบุคคลที่จะลืมเสียมิได้ ก็คือ คุณโสภา เสรีรักษ์
และ ลูกเพรียว เสรีรักษ์ ที่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ชัยพฤษ์ เสรีรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง	6
การสร้างสถานการณ์จำลอง	16
ตัวอย่างสถานการณ์จำลอง	32
เทคนิคการศึกษาเหตุการณ์สำคัญ	47
การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา	55
ความขัดแย้ง	59
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	74
3. วิธีดำเนินการวิจัย	85
4. ผลการวิจัย	129
ผลการพัฒนารูปแบบการสร้างสถานการณ์จำลอง.....	129
ผลการสร้างสถานการณ์จำลอง เรื่อง การแก้ปัญหา	
ความขัดแย้งในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา	148

ผลการประเมินประสิทธิภาพของสถานการณ์จำลอง	150
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	159
สรุปผลการวิจัย	160
อภิปรายผลการวิจัย	163
ข้อเสนอแนะ	167
รายการอ้างอิง	168
ภาคผนวก	180
ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	181
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ร่วมทดลองใช้สถานการณ์จำลอง	199
ภาคผนวก ค. ตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ของสถานการณ์จำลองฉบับร่าง	204
ภาคผนวก ง. รายละเอียดเกี่ยวกับตัวสถานการณ์จำลอง.....	216
ประวัติผู้เขียน.....	299

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบรายงานเหตุการณ์สำคัญ จำแนกตาม เขตการศึกษา	91
2	สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบรายงานเหตุการณ์สำคัญ	92
3	จำนวนและร้อยละของเหตุการณ์ปัญหาความขัดแย้งในการ บริหารโรงเรียน	94
4	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการที่ครูมาทำงานสาย	96
5	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้เงินรายได้พิเศษของโรงเรียน ..	97
6	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนที่สอน	97
7	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการที่ครูขอลาออกจากการทำงานพิเศษ .	98
8	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการให้ครูทำบันทึกการสอน	99
9	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณี พิเศษ	100
10	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการให้ครูอยู่ดูแลนักเรียนในห้องเรียน ..	100
11	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการให้ครูอยู่ในบริเวณโรงเรียนในเวลา ราชการ	101

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการให้ครูช่วยนักเรียนจัดกิจกรรม หน้าเสาธง	102
13	วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งและผลสืบเนื่องจากการแก้ปัญหา ความขัดแย้งเกี่ยวกับการให้ครูตักตวงห้องเรียน	102
14	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจเรื่อง การแก้ปัญหาความขัดแย้ง ก่อนและหลัง การทดลอง	122
15	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ก่อนและหลังการทดลอง	123
16	ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านทักษะ	123
17	ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านจิตพิสัย	125
18	บรรยากาศในการเรียน	126

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย